

KREIRANJE INKLUZIVNIH KRATKIH LANACA SNABDEVANJA HRANOM KOJI MOGU DA ZADOVOLJE TRAŽNJU RASTUĆEG TURISTIČKOG SEKTORA U ZAJEČARSKOM OKRUGU

Poljoprivredni fakultet Univerziteta u Beogradu, kao koordinator Living Laba Zaječarski okrug i RARIS kao partner iz pilot regiona, realizuju HORIZON-RIA projekat RUSTIK (br. projekta 101061051).

U saradnji sa lokalnim zainteresovanim stranama, kroz niz sastanaka i opsežno istraživanje, projektni tim je identifikovao ključne izazove sa kojima se region suočava u smislu društveno-ekonomske, ekološke i digitalne tranzicije.

IZAZOV

Glavni izazov za region je demografski pad i njegove posledice po lokalnu ekonomiju. Infrastrukturni i ekološki problemi takođe su visoko rangirani na listi izazova, iako je problem potkrepiti ih podacima i informacijama. Ekonomskom strukturom dominiraju tradicionalne industrije koje su u stagnaciji (uključujući i ekstraktivnu). Dostupne poslovne usluge koje imaju za cilj podršku lokalnim preduzećima su nerazvijene, kao posledica nesofisticirane lokalne tražnje. U protekloj deceniji beleže se investicije u turizam, infrastrukturu i obnovljive izvore energije. Zainteresovane strane očekuju da će investicije u ruralni i planinski turizam, kao i broj turista nastaviti da rastu. Da bi održao konkurentnost, sektoru turizma su potrebne kvalitetnije usluge podrške, poboljšana infrastruktura i raznovrsnija ponuda.

FOKUS

Fokus projektnog eksperimenta je na izazovima povezanim sa razvojem turizma u cilju povećanja ekonomske koristi za sve, kroz razvoj kratkih lanaca snabdevanja hranom.

Rezultati istraživanja kroz fokus grupe i ankete, ukazali su na problem sa lancima snabdevanja i nedovoljnom zastupljenosti lokalnih/regionalnih proizvođača u ugostiteljskoj ponudi u turističkim centrima regiona. Međutim, postoje praznine u poznavanju turističke tražnje, u pogledu toga kako se restorani i pružaoci turističkih usluga snabdevaju hranom, koji motivi ih vode i koji deo tražnje se zadovoljava sa lokalnog tržišta itd. Zbog toga, velike količine voća, povrća i drugih proizvoda kupuju se iz drugih regiona, a proizvodnja mlečnih proizvoda i mesa opada zbog nedovoljno razvijenog lokalnog lanca snabdevanja. Izgradnjom inkluzivnog kratkog lanca snabdevanja hranom, koji može da zadovolji tržišnu potražnju rastućeg turističkog sektora, lokalna zajednica može da integriše poljoprivredni sektor u turističku agendu i generiše društvene i ekonomske benefite koji bi poboljšali položaj malih preduzeća koja prevladavaju u regionu.

Kako integrisati sektor poljoprivrede u turističku agendu regiona?

Kako generisati društvene i ekonomske koristi koje bi poboljšale položaj malih preduzeća koja prevladavaju u regionu?

Ključni akteri će imati priliku da unaprede proces donošenja odluka i sistema za njihovo praćenje i evaluaciju na osnovu relevantnih podataka.

Razumevanje lanca snabdevanja hranom, jačina veza između učesnika i identifikacija kritičnih tačaka će pomoći kreatorima politike da uspostave održiviji lokalni sistem snabdevanja hranom, dok će, istovremeno, zadovoljiti tražnju turista za lokalnim proizvodima.

Prvi koraci u istraživanju

U Sokobanji je od 17. do 19. aprila organizovan sastanak partnera iz srpskih i bugarskih partnerskih regiona (Lokalna akciona grupa Trojan, Aprilci i Ugarčin i Zaječarski okrug) radi razmene znanja i pristupa u istraživanju.

Kao deo istraživanja, istraživački tim je prikupio značajnu količinu informacija tokom juna i jula 2024. godine. Pored preuzimanja podataka sa interneta (web – scraping), sprovedena su i terenska istraživanja u opštinama Sokobanja i Boljevac. U prvoj fazi intervjuisano je ukupno 37 restorana, hotela i seoskih turističkih domaćinstava (pružalaca usluga u turizmu) kako bi se razumeo njihov odnos prema lokalnim proizvođačima hrane, faktori koji određuju izbor dobavljača i kako bi se prikupili predlozi za unapređenje lanca snabdevanja. U drugoj fazi, istraživanje je obuhvatilo 29 poljoprivrednih gazdinstava i 12 malih i srednjih preduzeća iz poljoprivredno-prehrambenog sektora kako bi se razumela njihova perspektiva problema i izazovi na lokalnom tržištu.

Šta dalje?

U narednom periodu, planiran je niz intenzivnih aktivnosti na sprovođenju eksperimenta. Planirane aktivnosti uključuju temeljan pristup i zahtevaju saradnju različitih aktera u okviru pilot regiona. Nakon analize već sprovedenih integralnih anketa, uvida u literaturu i geo-prostorne podatke, biće primenjene tehnike analiza socijalnih mreža, da bi se utvrdili izazovi vezani za kratke lance snabdevanja hranom na prostoru turističkih centara i predložila rešenja.

Uključivanje različitih partnera i primena podataka i metodologija iz različitih izvora, doprineće dobijanju relevantnih rezultata istraživanja i predstavljaće kvalitetnu podršku za donošenje odluka o pitanjima koja se odnose na održivi razvoj zajednice.

